

1. FOTODOK in 2021

Ook in 2021 kreeg FOTODOK, net als de gehele culturele sector, te maken met grote uitdagingen omtrent Covid-19. Het was belangrijk voor ons om een strategie te ontwikkelen waardoor het programma zich kon aanpassen aan deze nieuwe realiteit. Daarvoor hebben we enkele principes geformuleerd:

- Het ondersteunen van kunstenaars door middel van opdrachten, het inrichten van de tentoonstellingsruimte als (open) studioruimte.
- Ons publiek nieuwe manieren bieden om toegang te krijgen tot het programma door middel van één-op-één ontmoetingen met kunstenaars, videocasts, publicaties etc.
- Innovatieve programma formats - van online/hybride events tot aan performances in de buitenruimte.

Sommige projecten werden uitgesteld, andere namen nieuwe vormen aan en nieuwe concepten ontstonden. We zijn trots dat we in deze omstandigheden hebben kunnen navigeren, en zelfs nieuwe ideeën hebben ontwikkeld. Hieronder presenteren we een selectie aan projecten die we gerealiseerd hebben in 2021.

Pass It On. Private Stories, Public Histories

Pass It On was de afsluiter van FOTODOK's centrale thema *Collectief Geheugen*. De projecten die samengebracht zijn in *Pass It On* hadden allemaal een familiearchief als vertrekpunt, maar presenteerde grotere historische narratieven.

De tentoonstelling bracht vier kunstenaars samen. In *Ho thubeha ha lebone* richtte **Lebohang Kganye** zich op foto's van haar familie, die werden genomen tijdens de apartheid in Zuid-Afrika. **Inge Meijer** ontdekte in *A Garden Revisioned* een archief vol verloofingsfoto's uit een trouwzaal in Gwanju, die in gebruik was tussen 1988 en 2006 maar daarna leeg stond tot het werd gesloopt tijdens het verblijf van de kunstenaar in Zuid-Korea. **Marianne**

Ingleby's project *Operation Detachment* komt voort uit vele dozen foto's, negatieven en documenten die zij erfde van haar grootvader Bruce Elkus, die een officiële fotograaf was voor het Amerikaanse leger in Iwo Jima in 1945. Tot slot dook **Pablo Lerma** in *It Doesn't Stop at Images* speciaal voor *Pass It On* in de collectie van **IHLIA LGBTI Heritage**, waar hij voorstellingen van mogelijke queer families samenstelt uit het materiaal dat hij daar tegenkomt.

FOTODOK wilde kunstenaars ondersteunen die in deze moeilijke tijd bezig waren met de ontwikkeling van hun projecten. De tentoonstellingsarchitectuur is door **Kummer & Herrman** zo ontworpen dat het niet alleen als presentatieruimte kon worden gebruikt maar ook als studio's om aan hun lopende projecten te werken, zelfs tijdens een lockdown. De tentoonstelling was open voor drie weken toen de lockdown begon. We startten onmiddellijk met de ontwikkeling van alternatieve manieren van toegang voor publiek. FOTODOK lanceerde een 360° virtuele tour met video introducties van de kunstenaars, downloadbare posters, audiowerk en andere unieke elementen. <https://fotodok-pass-it-on.netlify.app/>

In augustus 2021, opende FOTODOK een buiten component van *Pass It On* die het publiek ongeacht de beperkingen kon bereiken. Yara Jimmink's werk *When Summer Became Winter*, gebaseerd op de foto's van de verhuizing van haar grootouders van Indonesië naar Nederland, werd tentoongesteld op het plein van Het Utrechts Archief.

FOTODOK ontwikkelde het publieke discours rondom *Pass It On* door reflectie in tekstformaat te produceren. We nodigden journalist **Sachsa Bronwasser** uit om dialogen tussen kunstenaars en experts uit andere vakgebieden te documenteren. Dit vond plaats tussen januari en februari 2021. Inge Meijer sprak met

onderzoeker **Casper van der Veen**; Yara Jimmink met historicus **Lara Mariette Nuberg**; Marianne Ingleby met **Micha Bruinvels**, inmiddels directeur van Kamp Amersfoort; Pablo Lerma met actrice **Sjamke de Voogd**. Deze gesprekken werden gepubliceerd als fysieke boekjes en als materiaal op FOTODOK's blog.

Tegelijkertijd werkten we samen met de pers en publiceerden we meer dan 15 diepgaande artikelen geschreven door toonaangevende (inter)nationale kunst critici voor grote platforms zoals: **Lensculture**, **The British Journal of Photography**, **Camera Austria**, **TRIGGER**, **Archivo Platform**, **Mister Motley**.

Tot slot ontwikkelden we in 2021 een publicatie - een doe-het-zelf tentoonstelling in een doos, ontworpen door **Kummer & Herrman**, in co-uitgeverschap met **METEØRØ EDITIONS** in een oplage van 500 (bijna allemaal uitverkocht). De editie bevatte een verzameling affiches, prenten en teksten in opdracht ingebracht door: Hoogleraar Universiteit Leiden **Ernst van Alphen**; curator van **Open Eye Gallery Mariama Attah**; **Hilary Roberts**, senior curator fotografie bij het **Imperial War Museums**; curator bij het **Brooklyn Museum Drew Sawyer**; en historicus **Sadiah Boonstra**. De publicatie kon lineair worden gelezen of als doe-het-zelf tentoonstelling worden gebruikt. Het publiek dat door de lockdown niet naar de tentoonstelling kon komen, kon deze met gebruik van de publicatie in eigen huis opbouwen. Het boek stond op de shortlist voor de prestigieuze *The Paris Photo–Aperture Foundation PhotoBook Awards 2021*, werd tentoongesteld tijdens Paris Photo en reist vandaag de dag nog steeds langs verschillende fotografie festivals over de hele wereld.

Het project blijft leven in verschillende follow-ups. De installatie van Pablo Lerma was tentoongesteld bij **IHLIA LGBTI Heritage** in de **Openbare Bibliotheek Amsterdam(25.11.21-13.02.22)**. Ernst

van Alphen nodigde curator Daria Tuminas uit om bij te dragen aan een collectie essays *Productive Archiving* dat zal worden gepubliceerd in **Valiz** in 2022. FOTODOK bespreekt met **AFRONOVA GALLERY** de mogelijkheden om de bewegende installatie ontwikkeld door FOTODOK voor Lebohang Kganye ook te laten zien op andere plekken.

FOTODOK met Earthlings te zien in Atelier Néerlandais in Parijs
Earthlings is een tentoonstelling die te zien was gedurende **Paris Photo** in het **Atelier Néerlandais** in Parijs. FOTODOK gaf podium aan kunstenaars die recent de fotografie afdelingen van Nederlandse kunstacademies verlieten. Zij waren onderdeel van *Blurring The Lines*; een talentprogramma van **Urbanautica Institute, Paris College of Art, European Cultural Centre** en FOTODOK.

De tentoonstelling, gecureerd door **Jenny Smets**, stelde vragen over de plaats van de mens in het ecosysteem van de planeet en zocht naar oplossingen via het werk van **Eline Benjaminsen, Marina Caneve, Frijke Coumans, Fleur Jakobs, Viktor Naumovski, Michelle Piergoelam, Zoë Sluijs**, en **Gilleam Trapenberg**. De visuele identiteit van de tentoonstelling was ontworpen door opkomende kunstenaar **Zoë Zandwijken** en is gezien door meer dan 1500 bezoekers, met name internationale professionals en bezoekers die specifiek kwamen voor het openbare programma dat FOTODOK organiseerde op locatie zoals een editie van de *FOTODOK Book Club* en de lancering van **TRIGGER** magazine #3 (gepubliceerd door **FOMU**) met lezingen van **Iris Sikking, Lisa Barnard, Silvy Crespo, Mashid Mohadjerin**, en **Pablo Lerma**. *Earthlings* was de eerste tentoonstelling die FOTODOK organiseerde buiten Nederland. Deze kreeg veel positieve feedback. De tentoonstelling ligt in lijn met het versterken van internationale positie van FOTODOK in 2023-2024.

Book Club

Op de *Book Club* krijgen de makers van fotoboeken en hun vormgevers een aansprekend podium met een enthousiast publiek. Het is een talkshow gemodereerd door **Rob Hornstra** en creatief adjunct-hoofdredacteur van **De Correspondent: Sterre Sprengers**. In het afgelopen jaar organiseerde FOTODOK vier edities van de *Book Club*. We introduceerden online en hybride formats. De gasten van deze edities waren onder andere internationaal gerenommeerde kunstenaars: **Alessandra Sanguinetti, Rafal Milach, Bieke Depoorter**; als ook Nederlandse gevestigde namen: **Bertien van Manen, Thomas Kuijpers, Kadir van Lohuizen, Raimond Wouda**; en opkomend Nederlands talent: **Louise Honée, Wiosna van Bon** en **Michelle Piergoelam**

De *Book Club* heeft een toegewijd publiek van professionals, studenten maar ook een groot algemeen publiek van geïnteresseerden. Online edities bereikten meer dan 250 bezoekers per editie en de hybride vorm 250 fysieke bezoekers en meer dan 100 online. Naast de standaard Youtube ervaring kunnen bezoekers ook naar een online platform waarin ruimte is voor interactie tussen publiek en sprekers. De evenementen hebben de kunstvorm van een fotoboek gedemocratiseerd en gepopulariseerd maar ons ook in staat gesteld een groot aantal fotoboeken te verkopen. Gedurende fysieke *Book Club* avonden zijn veel boeken binnen 15 minuten uitverkocht (80-100 boeken in totaal). Tegelijkertijd verkopen we online ook nog boeken via de **Utrechtse Boekenbar** en direct via webshops van de kunstenaars.

Lighthouse

FOTODOK's mentorprogramma *Lighthouse* biedt 10 getalenteerde opkomende fotografen (veelal recent afgestudeerd) de mogelijkheid om een nieuw projectplan te ontwikkelen. In 2021

vonden de tweede en derde editie van dit programma plaats in online en hybride vorm. De groep van 2020/21 bestond uit: **Ebru Aydin, Monika Balu, Walter Costa, Naomi Kok, Alexis Molina, Michelle Piergoelam, Ana Nunez Rodriguez, Daan Russcher, Pippilotta Yerna, Zoë Zandwijken**. In 2021/22 editie namen deel: **Rens de Vries, Lena Holzer, Peter Pflüger, Daniël Lokerse, Marvel Harris, Katharina Siegel, Chris Becher, Nastassja Nefjodov, Mirre Korevaar-Wijnja en Sana Mulay**.

Ook hebben we in 2021 een aantal platformen ontwikkeld waarin de deelnemers hun werk, ook in tijden van pandemie, kunnen delen met publiek. Eén daarvan was de 10-delige videocast gemodereerd door **Jennifer Muntslag**. Een ander platform is de *Lighthouse* webpagina waarop de makers hun projecten presenteren: www.fotodok.org/lighthouse. Een ander platform was *Becoming Movable Statues* – een ééndaagse performance op het Domplein (12.06.21) waarbij de beeldmakers hun 2D fotografisch werk getransformeerd hebben in 3D draagbare objecten om de interactie met het publiek aan te gaan. **Michelle Piergoelam** maakte een draagbare kijkdoos van haar project *The Untangled Tales* over het Nederlandse slavernijverleden. En **Ebru Aydin** liet passanten haar verzameling hijabs dragen en maakte daar portretten van waarmee ze haar project *Hijabverhalen* vervolg gaf.

Take Off

In het voorjaar van 2020, net na het uitbreken van de pandemie, heeft FOTODOK samen met Nederlandse academies op het gebied van fotografie, *Take Off* ontwikkeld. Dit online evenement is tot stand gekomen in samenwerking met de **Gerrit Rietveld Academie, Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten, St.Joost, Hogeschool voor de Kunsten en Willem de Kooning Academie**. In de vorm van een online marathon format, werd *Take Off* een ruimte waar (inter)nationale experts een overzicht kregen

van afstudeerprojecten van dat jaar. Het algemene publiek kon meekijken en de afstudeerders konden het werk zien van afstudeerders van andere academies.

De eerste editie vond plaats op 8 juli 2020 en bracht 49 fotografen samen voor een online publiek van 50 experts. Voor de 2e editie van de *Take Off* (27.01.21) waren er 42 fotografen met 45 online experts. Voor deze editie sloten ook de **Fotoacademie** aan, een selectie beeldmakers van het **Koning Willem 1 College** en de **Nederlandse Academie voor Beeldcreatie** én een selectie afstudeerders van internationale kunstacademies. Als onderdeel van de derde editie was ruimte gemaakt voor een uitwisselingsprogramma waarin afstudeerders met elkaar in gesprek gingen onder leiding van moderator **Alina Lupu**.

Educatie

In maart 2021 werkten we in weer en wind buiten op het schoolplein met de kinderen van **IMC Weekendschool** aan hun toekomst portretten. Enkele maanden later zag alles er alweer een stuk beter uit en konden we met de kinderen van **IMC on Tour** in mei gewoon aan de slag in de klas en rondom de school. Met het werk van beide groepen maakten we in september 2021 een heuse kindertentoonstelling bij FOTODOK. De tentoonstelling werd geopend door schrijver **Babah Tarawally** die met zijn interviews van de jonge kunstenaars de bezoekers tot tranen toe wist te ontroeren.

Onder het motto 'onderwijs is overal' gaf FOTODOK vanaf 8 maart tot aan de meivakantie 2021 dagelijks fotografie lessen aan de klassen van **X11 media en vormgeving** bij **Het Huis Utrecht** en de **Bibliotheek Neude**. Zeven fotografen waaronder **Heidi de Gier**, **Tom Janssen**, **Ebru Aydin**, **Karijn Kakebeeke** en **Sabine Rovers** vulden zeven weken lang een gevarieerd programma vanuit hun

eigen expertise. De lessen waren onderdeel van een groter programma om meer fysiek onderwijs te kunnen bieden ten tijde van nog strenge beperkingen in het onderwijs. Daarnaast konden de leerlingen na tijden van thuisonderwijs zo opnieuw met elkaar meemaken hoe leuk en uitdagend leren op andere plekken kan zijn. Ook voor de fotografen was het heerlijk om weer fysiek voor een groep te mogen staan.